

मुंबई पोलीस हाऊसिंग टाऊनशिप प्रकल्पाच्या
अंमलबजावणीसाठी उच्चस्तरीय समिती गठीत
करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: शानिवा-१०२५/प्र.क्र.६७८/पोल-७ (E-१३७३५९९)

दुसरा मजला, मंत्रालय मुख्य इमारत, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

तारीख: १० ऑक्टोबर, २०२५

प्रस्तावना :-

मुंबई पोलीस दलाची संरचना हि ब्रिटिश कालखंडापासून अस्तित्वात असून मुंबई पोलीसांना अभिमानास्पद इतिहास व दीर्घकालीन परंपरा लाभलेली आहे. मुंबई पोलीसांचा इतिहास हा मुंबई शहराच्या प्रगतीशी घट्ट जोडलेला असून, सन १८५६ मध्ये स्थापन झालेले पोलीस आयुक्तालय आज देशातील सर्वोत्कृष्ट व आदर्श पोलीस दलांपैकी एक आहे. मुंबई हे आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील प्रसिद्ध शहर असून येथे लाखो परदेशी पर्यटक, व्यापारी, उद्योगपती तसेच विविध क्षेत्रातील मान्यवर सतत मुंबईमध्ये येत असतात. त्यामुळे मुंबई पोलीसांना सुरक्षेच्या जबाबदाऱ्या मोठ्या प्रमाणात पार पाडाव्या लागतात. मुंबई पोलीस दल हे केवळ महाराष्ट्रासाठीच नव्हे तर संपूर्ण देशासाठी अभिमानास्पद व आदर्श पोलीस दल म्हणून महत्वपूर्ण कार्य करीत आहे.

मुंबई शहरातील लोकसंख्या वाढ व बदलत्या परिस्थितीनुसार मुंबई पोलीस दलाच्या संख्येत टप्प्याटप्प्याने वाढ करण्यात आली आहे. सद्यस्थितीत ९४ पोलीस ठाणे, ५ सशस्त्र पोलीस दल व इतर विशेष शाखांची निर्मिती करण्यात आली असून सध्या ५१,३०८ एवढे मनुष्यबळ मुंबई पोलीस दलात कार्यरत आहे.

शासन निर्णय क्रमांक: आरएसए-०११६/प्र.क्र. २३/पोल-७, दिनांक ०१/१२/२०१६ नुसार मुंबई पोलीस दलातील पोलीस शिपाई ते पोलीस उप निरीक्षक यांच्याकरिता ४५.०० चौरस मीटर क्षेत्रफळाच्या निवासस्थानांची तसेच पोलीस अधिकारी यांच्यासाठी ६०/८०/१२० चौरस मीटर क्षेत्रफळापेक्षा जास्त क्षेत्रफळाच्या निवासस्थानांची अनुज्ञेयता निश्चित करण्यात आली आहे. संपूर्ण मुंबई शहरामध्ये पोलीस अंमलदारांसाठी ४५.०० चौरस मीटर क्षेत्रफळाची फक्त १६०१ इतकीच सेवानिवासस्थाने उपलब्ध असून, त्यापेक्षा मोठ्या क्षेत्रफळाची १२०३ इतकी सेवानिवासस्थाने उपलब्ध आहेत. मुंबई पोलीस दलाकडे उपलब्ध निवासस्थानांपैकी १६९५८ निवासस्थाने १०० ते ३०० चौरस फुट क्षेत्रफळाची असून, सदर सेवानिवासस्थाने

ब्रिटिशकालीन जुन्या व जीर्ण इमारतींमध्ये आहेत. सध्याच्या आधुनिक काळात पोलीस कुटुंबियांना अशा अनेक प्रकारच्या गोष्टींच्या त्रासाला सामोरे जावे लागत आहे.

मुंबई शहरातील लोकसंख्या व वाढत्या जबाबदाऱ्यांमुळे मुंबई पोलीस दलाच्या निवासस्थानांची टंचाई अधिक प्रकर्षाने जाणवत आहे. सध्या १९७६२ इतक्या कमी प्रमाणात उपलब्ध असलेल्या पोलीस निवासस्थानांमुळे अनेक अधिकारी व अंमलदार यांना दूरवर राहावे लागते. मुंबई पोलीस अधिकारी व अंमलदार यांना विरार, पालघर, कल्याण, कर्जत, कसारा, पनवेल अशा दुरच्या ठिकाणी वास्तव्य करावे लागत असून त्यामुळे पोलीस दलातील महत्वाचे दैनंदिन कामकाज करण्यास व कर्तव्यावर हजर होण्यास त्यांना विलंब होतो. ५० टक्के पोलीस मनुष्यबळ हे लांबच्या ठिकाणावरून अंदाजे ८० ते १०० कि. मी प्रवास करून कर्तव्य बजावत आहेत. हे पोलीस दलाच्या कार्यक्षमतेस व मनोबलास बाधा आणणारे ठरते.

मुंबई शहर हे देशाचे मुख्य आर्थिक व औद्योगिक केंद्र असल्याने येथे विविध आव्हानांना सामोरे जावे लागते. मुंबईत नैसर्गिक आपत्ती, दहशतवादी हल्ले यांसारख्या घटनांचा धोका कायम असतो. शिवाय मुंबई हे विविध जाती, धर्म समुदायांची मिश्रण असलेले शहर असल्यामुळे येथे विविध सांस्कृतिक व धार्मिक कार्यक्रम मोठ्या प्रमाणावर साजरे केले जातात. अशा सर्व कार्यक्रमांमध्ये कायदा व सुव्यवस्था अबाधित राखण्याची जबाबदारी मुंबई पोलीसांवर असते. त्यामुळे पोलीस दलाच्या निवासस्थानांच्या उपलब्धतेचे प्रमाण वाढविणे अत्यंत आवश्यक आहे.

सबब, मुंबईतील वाढत्या लोकसंख्येच्या व सुरक्षेच्या जबाबदाऱ्या लक्षात घेता, पोलीस दलाला निवासस्थानांची संख्या वाढवून पोलीस वसाहतींचा पुनर्विकास करून पोलीस अधिकारी/अंमलदार यांच्यासाठी सुसज्ज वसाहती उभारणे आवश्यक आहे. यामुळे पोलीस दल अधिक कार्यक्षमतेने व जलद प्रतिसाद देऊन कायदा व सुव्यवस्था राखण्याची कार्य पार पाडू शकेल. या करिता मुंबई मध्ये पोलीसांकरिता Police Housing Township Project मूर्त स्वरूपात आणणे आवश्यक आहे. या प्रकल्पास गती देण्याकरिता त्याचा नियोजनबद्ध आराखडा तयार करणे आवश्यक आहे तसेच राज्य स्तरावरून आवश्यक निधीची देखील तरतूद करणे गरजेचे आहे.

वरील सर्व बाबींचा सर्वंकष विचार करून मुंबई शहरामध्ये मुंबई पोलीसांकरिता पोलीस हाऊसिंग प्रकल्प राबविण्याच्या अनुषंगाने उचित शिफारशी करण्यासाठी उच्च स्तरीय समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मुंबई शहरामध्ये वाढत्या लोकसंख्येच्या व सुरक्षिततेच्या जबाबदाऱ्या विचारात घेता, मुंबई पोलीस दलातील पोलीस कर्मचाऱ्यांकरिता सुमारे ४०,००० निवासस्थाने, पोलीस

उप-निरीक्षक व पोलीस निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांसाठी सुमारे ५,००० निवासस्थाने व वरिष्ठ अधिकाऱ्यांसाठी काही निवासस्थाने तयार करण्यासाठी मुंबई मधील सुमारे ७५ प्लॉट्स वापरून Police Housing Township Project राबविण्याकरिता व या प्रस्तावित प्रकल्पाचा सविस्तर अभ्यास करून शासनास शिफारस करण्याकरिता अपर मुख सचिव, गृह यांच्या अध्यक्षतेखालील खालीलप्रमाणे उच्चस्तरीय समिती गठीत करण्यात येत आहे :-

अ.क्र.	पदनाम	कार्यालय	समितीमधील पद
१	अपर मुख्य सचिव, गृह	गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२	आयुक्त	मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव	सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव	वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव	नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
६	अपर मुख्य सचिव	गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
७	अपर मुख्य सचिव	नगर विकास विभाग-१, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
८	अपर मुख्य सचिव (श्रीम. अश्विनी भिडे)	मा. मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
९	पोलीस आयुक्त	मुंबई शहर, मुंबई	सदस्य
१०	उपाध्यक्ष व मुख्य कार्यकारी अधिकारी	महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण	सदस्य
११	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण	सदस्य
१२	व्यवस्थापकीय संचालक / महासंचालक	महाराष्ट्र राज्य पोलीस गृहनिर्माण व कल्याण महामंडळ, वरली, मुंबई	सदस्य
१३	जिल्हाधिकारी	मुंबई शहर	सदस्य
१४	जिल्हाधिकारी	मुंबई उपनगर	सदस्य
१५	व्यवस्थापकीय संचालक	महाराष्ट्र राज्य पायाभूत सुविधा विकास महामंडळ, मुंबई	सदस्य सचिव

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१०१०१२५०४९२७२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(चेतन निकम)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव.
२. मा.सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे सचिव.
३. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे सचिव.
४. मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव.
५. मा.उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव.
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/ विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
७. सर्व सन्माननीय संसद, विधानसभा, विधानपरिषद सदस्य, मा. मंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव.
८. सर्व मा.मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/ स्वीय सहायक.
९. मा. राज्यमंत्री, गृह (शहरे) यांचे खाजगी सचिव.
१०. मा. राज्यमंत्री, गृह (ग्रामीण) यांचे खाजगी सचिव.
११. मा. मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक.
१२. मा.महाअधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य.
१३. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग.
१४. आयुक्त, मुंबई महानगरपालिका.
१५. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१६. पोलीस आयुक्त, मुंबई शहर.

१७. महासंचालक तथा व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पोलीस गृहनिर्माण व कल्याण महामंडळ, वरली, मुंबई.
१८. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई.
१९. प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ शाखा, मुंबई.
२०. प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई.
२१. प्रबंधक, लोकायुक्त व उप लोकायुक्त यांचे कार्यालय.
२२. सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई.
२३. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई.
२४. प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
२५. उपाध्यक्ष व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई.
२६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, मुंबई.
२७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पायाभूत सुविधा विकास महामंडळ, मुंबई.
२८. मुख्य माहिती आयुक्त, राज्य माहिती आयोग, मुंबई.
२९. राज्य मुख्य सेवा हक्क आयुक्त, राज्य सेवा हक्क आयोग, मुंबई.
३०. सर्व विभागीय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य.
३१. सर्व जिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य.
३२. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
३३. सर्व मंत्रालयीन विभागांच्या अधिपत्याखालील सर्व विभाग प्रमुख/ प्रादेशिक प्रमुख/ कार्यालय प्रमुख.
३४. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई (५ प्रती).
३५. अध्यक्ष, इंडियन नॅशनल काँग्रेस, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर, मुंबई.
३६. अध्यक्ष, नॅशनलिस्ट काँग्रेस पार्टी, राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, नरीमन पॉईंट, मुंबई.
३७. अध्यक्ष, भारतीय जनता पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश, सी. डी. ओ.बॅरेक नं. १, योगक्षेमसमोर, वसंतराव भगवान चौक, नरिमन पॉईंट, मुंबई.
३८. अध्यक्ष, भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभवन, एस.व्ही. पटेल रोड, मुंबई.

३९. अध्यक्ष, भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी (मार्क्सवादी), महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल, ग्लोब मिल पॅलेस, वरळी, मुंबई.
४०. अध्यक्ष, राष्ट्रीय जनता दल (से.), एल. आय. सी. इमारतीसमोर, मुंबई.
४१. अध्यक्ष, बहुजन समाज पार्टी, डी - १, इन्सा हटमेंट, आझाद मैदान, मुंबई.
४२. अध्यक्ष, शिवसेना, शिवसेना भवन, गडकरी चौक, दादर, मुंबई.
४३. अध्यक्ष, महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना, राजगड, २०२, मातोश्री टॉवर, दुसरा मजला, पद्माबाई ठक्कर मार्ग, माटुंगा (प.), मुंबई.
४४. निवडनस्ती, (कार्यासन पोल-७).